

UVODNA RIJEČ

Dragi čitatelji,

Uz veliko kašnjenje objavljujemo ovaj broj časopisa *Političke perspektive*, koji je posvećen uspomeni na profesora emeritusa Fakulteta političkih znanosti Ivana Prpića. Međunarodna konferencija, koja je, pod naslovom *Borba za pojmove i politička promjena (Conceptual Contestations and Political Change)*, bila pripremana na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu u čast obilježavanja znanstvenog i nastavnčkog rada profesora Prpića, održana je, nažalost, 7. studenog 2014. kao In memoriam profesoru koji je preminuo 25. listopada 2014. godine.

Profesor Ivan Prpić rođen je 15. studenoga 1936; diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a doktorirao na Fakultetu političkih znanosti 1970. godine. Radio je na Fakultetu političkih znanosti od samoga njegova osnutka 1962. i imao je velik utjecaj na razvoj Fakulteta i politologije kao znanstvene discipline. Kao stipendist zaklade A. von Humboldta boravio je od 1966. do 1968. na različitim njemačkim sveučilištima gdje je, između ostalog, svjedočio burnim europskim studentskim događajima 1968. godine. Po vlastitom priznanju, žustre političke rasprave s njemačkim kolegama bitno su odredile njegov sustavan i jezgrovit način mišljenja i govora. Na njegovim predavanjima stoga nije bilo 'viška' riječi.

Predavao je temeljne politološke predmete: Uvod u političku znanost i Povijest političke misli, na kojima su generacije studenata Fakulteta otkrivala važnost jasnog i preciznog razumijevanja političkih pojmova i njihove uporabe. I u svom se znanstvenom radu bavio određenjima i poviješću pojmova politike, države, društva, nacije i demokracije. Njemačko ga je iskustvo odvelo prema istraživanju političke teorije socijaldemokracije. Tu je ostavio značajne prijevode djela klasika socijaldemokracije Karla Kautskog i Eduarda Bernsteina i nadasve minuciozne studije njihove političke misli.

Njegova su najvažnija djela *Država i društvo* (1976), *Država – nastanak i pojam* (1987), *Leksikon temeljnih pojmova politike* (1990), koji je uredio zajedno sa Žarkom Puhovskim i Majom Uzelać, urednički zbornici *Globa-*

lizacija i demokracija (2004) i *Država i političke stranke* (2004), prijevod i predgovor za knjigu Helmut Plessner, *Zakašnjela nacija* (1997), i prijevod ostavštine Hannah Arendt *Što je politika?* (2013).

Profesor Prpić bio je vanjski član Odbora za Ustav, poslovnik i politički sustav Hrvatskoga sabora, i predsjednik Glavnog odbora Zaklade Otvoreno društvo Hrvatska. U okviru Hrvatskoga pravnog centra, profesor Prpić bio je koautor Nacrta prijedloga zakona o političkim strankama (2003), koji je predviđao sustavnije reguliranje djelovanja političkih stranaka u smjeru razvoja unutarstranačke demokracije i strože kontrole njihova financiranja. Iako taj prijedlog nije prihvaćen, ostavio je znatan trag u javnim raspravama o demokratizaciji političkih stranaka.

O utjecaju profesora Prpića nadahnuto piše Žarko Puhovski, njegov dugogodišnji suradnik i prijatelj u uvodnom Posthumnom *croquiju*. Slijede tekstovi Rainera Eisfelda i Milana Podunavca, kolega i suradnika profesora Prpića. Rainer Eisfeld svoj je članak *Prospects of Pluralist Democracy in an Age of Economic Globalization and World-Wide Migration* napisao posebno za ovaj broj časopisa, dok je Milan Podunavac svoj tekst *Konstitutivna moć u osnivačkim ustavima* izložio na konferenciji. Eisfeld postavlja pitanje može li se pluralistička demokracija održati u uvjetima ekonomske globalizacije, uslijed koje se demokratske vlasti odriču socijalne države i cijelog spektra mogućnosti političkog djelovanja, te pristaju na to da vode države poput tvrtki. Nasuprot tomu, pak, on zagovara, pozivajući se na Roberta Dahla, uvođenje demokracije u tvrtkama. Također zagovara nužnost izjednačavanja političkih resursa građana kako bi i uslijed grupne raznolikosti suvremenih društava mogli kompetentno politički djelovati. Pitanje konstitucije političkog poretka tema je članka Milana Podunavca, u kojem se interpretacijom uvida profesora Ivana Prpića, na primjeru Ustava Republike Hrvatske, ističu napetosti između konstituirajuće moći i osnivačkih ustava. Podunavac je ustanovio da je obilježje postjugoslovenskog konstitucionalnog stanja to da su „ustavi bez utemeljujuće moći”, te da „nemaju ... snagu uspostave novog poretka ...”.

Na konferenciji su priložima o temama kojima se bavio profesor Prpić sudjelovali i Thomas Meyer, Zvonko Posavec, Dragutin Lalović, Nenad Zakošek, Damir Grubiša, Domagoj Vujeva, Ivan Pađen i Robert Blažević. Neka su izlaganja već objavljena, a očekuje se i objavljivanje ostalih. Uskoro i izdavačka kuća *Disput* iz Zagreba objavljuje izbor tekstova Ivana Prpića, pod naslovom *Doba politike*, koji je priredio Dragutin Lalović. Objavljivanjem ovog broja časopisa *Političke perspektive* pridružujemo se, tako, nastojanjima da se afirmira znanstveno teorijska ostavština velikog profesora.

Nakon tematskog bloka o profesoru Prpiću, slijedi 'Vojnička vladavina' kao poseban (okcidentalan) tip despocije u Monteskejevoj teoriji, članak iz

povijesti političke misli, koji potpisuje Aleksandar Molnar, te članak Željka Ivankovića o uvijek aktualnoj temi privatizacije, pod naslovom *Hrvatska privatizacija kao inicijalna apropijacija. 'Vojnička' vladavina kao poseban (okcidentalan) oblik despocije* je detaljna analiza Montesquieuovih radova o propasti Rimskog carstva u kojima autor prati Montesquieuov put k definiranju „zapadnog” oblika despocije koji se ponešto razlikuje od uobičajenih orijentalnih despocija. Za razliku od orijentalnih despocija, koje su trajni oblici vladavine na Istoku, „zapadna” despocija, na primjeru Rimskog carstva, nastaje urušavanjem prethodnih oblika vladavine, a ponajviše, kako tvrdi autor, zbog toga što vlasti (aristokratske, po pravilu) ne udovoljavaju pravovremeno zahtjevima za jednakošću usklađenu sa slobodom, nego upućuju narod na osvajačke ratove i pljačku. „Hrvatska privatizacija kao inicijalna apropijacija” donosi analizu teorijske podloge hrvatske privatizacije i zaključuje da za razliku od slovenske privatizacije koja je više nalik „pravoj” pretvorbi jednog oblika vlasništva (društvenog) u drugi (privatno), hrvatska privatizacija više je nalik prvobitnom prisvajanju – privatnim vlasništvom postaje ono što prethodno nije imalo vlasnika. Broj zaključujemo prikazom knjige *Welcome to the Desert of Post-socialism* koju su uredili Srećko Horvat i Igor Štiks.

ANA MATAN
Urednica časopisa *Političke perspektive*